

Tallinna Ülikool
Haridusteaduste Instituut
Andragoogika eriala

Mirell Põllumäe
PRAKTIKA ARUANNE
Tabora vzw

Tallinn 2016

Sisukord

SISSEJUHATUS.....	3
PRAKTIKA PERIOODIL KOGETU	4
UUED TEADMISED JA KOGEMUSED	7
ARENGUKOHAD	10
KOKKUVÕTE.....	11

SISSEJUHATUS

Teostasin oma andragoogika praktika Belgias organisatsioonis nimega Tabora vzw ajavahemikus 11.jaanuar kuni 25.märts, 2016. Käesolev aruanne annab ülevaate minu ülesannetest ning tegutsemisest, kogetust, õnnestumistest ja ebaõnnestumistest ning arengust praktika perioodi jooksul. Aruande koostamisel lähtusin peamiselt blogis tehtud sissekannetest ning oma praegustest mõtetest ja tunnetest. Otsustasin, et aruande koostamisel olen läbi ja lõhki aus ning räägin asjadest nii nagu nad olid ja jagan oma ausaid muresid ja tundeid.

Praktika organisatsiooniks olnud Tabora vzw näol on tegemist MTÜ'ga, kes pakub võimalust mitteformaalses õppes saada läbitud keskharidus. Peamiseks sihtgrupiks on noored täiskasvanud, kes on kunagi kas kooli pooleli jätnud, pole formaalses süsteemis vastu pidanud, on kannatanud koolikiusamise all, migrandid jne ja ka täiskasvanud igas vanuses, kes soovivad kas keskharidust või riigis elamiseks omandavad kohalikku keelt. Samuti pakub Tabora vzw erinevat toetust ja nõustamist abivajajatele. Keskhariduse omandamise võimalust pakutakse ka vanglas väikestele gruppidele.

PRAKTIKA PERIOODIL KOGETU

Julgen väita, et praktika on olnud üks kõige suuremaid kogemusi minu elus. Mitte ainult erialase arengu koha pealt vaid see periood pani ka mind proovile kui isiksust, ka stressitalvuse piire sai kombitud. Praktika kaitsmisel oli seinal üks huvitav küsimus, et kui peaksid praktika kohta uuesti valima, siis mida teeksid sa teisiti. See pani mind tõsiselt mõtlema, et kas oma praeguste teadmiste ja infoga, oleksin ma teinud praktika kohta valides sama otsuse? Ma arvan, et ma ei sooviks seda praktikat enam uuesti läbi teha aga samas ma ei vahetaks seda kogemuste millegi vastu. Sest nagu ma juba mainisin, siis sain enda võimekuse ja taluvuse piirid tugevalt proovile panna ning leian, et tulin sellest kogemusest välja tugevama inimesena kui kunagi varem. Ja kas mitte meie isiksus ja omapära ei ole mitte see, mis teeb meist selle kes me oleme andragoogina?

Üheks minu suurimaks ülesandeks ja kohustuseks praktilal oli läbi viia inglise keele kursusi, mis oli minu jaoks esimene üllatus. Praktika organisatsiooni teadsin juba mõned aastad ning olime eelnevalt ka teinud koostööd, mis sujus väga meeldivalt ning seega usaldasin ka seekord neid väga pimesi. Mis oli aga väga suur õppimise koht mulle – tee ennast kuuldavaks selgelt ja täpselt. Inglise keele kursuste kohapealt oli algselt kogu lepitud, et katsetame kuidas mõjub neile väikeste jutugruppide moodustamine. Idee paiknes selles, et minuga neil ei olegi võimalust muud keelt rääkida ning see aitaks neid suunata rohkem inglise keelt kasutama ning seeläbi aitaks neil oma keeleoskust lihvida. Minu üllatuseks lõpetasin aga nelja kuni 10 pealise kursuse täieliku õpetamisega. Olin algselt väga kohkunud, sest ma olin väga ebakindel oma võimekuses neid kursusi läbi viia. Praktika koha poolepealt öeldi lihtsalt, et saad ikka ja ära muretse. Seega ei jäänud mul muud üle kui end kokkuvõtta ning hakkama saada. Õnneks oli saavutada vajav inglise keele tase üsna madal (A2), mis oli aga omakorda probleemiks sest paljude inglise keele tase oli nii madal, et nad ei saanud minust aru. Samuti ei olnud mul eelnevalt absoluutselt infot nende keeletaseme kohta. Seega panin enda jaoks paika plaani, kuidas neid loenguid läbiviima hakata. Alustasin kõiki kursusi sellega, et üritasin õppida neid tundma ning üheskoos kaardistasime nende oskusi ning arengukohti inglise keele suhtes, arutasime ning üritasime leida viise, kuidas neile meeldib õppida jne. Üritasin alati hoida õpikeskonda ausa ja avatuna, et nad tunneksid, et tagasiside on alati oodatud ning julgelt võib välja öelda kui miski nende jaoks ei sobi või tööta. Peamine töö käis minu jaoks aga väljaspool kursusi – ma pidin kõik vajalikud teemad endale enne loenguid nii selgeks tegema, et oskaksin neid igatpidi lahti seletada. Mis tol hetkel tundus ikka juba peavalu sest kogu koormuse all sain ma pidevalt liiga vähe magada aga olen ka selle kogemuse üle väga tänulik, sest see aitas ka

mul väga palju areneda. Samuti vajas ka ettevalmistamist iga loeng eraldi. Kuna olin mõningaid loenguid jälginud siis teadsin, et nad ei kasuta väga erinevaid huvitavaid õppemeetodeid, mida me näiteks andragoogika õpingute jooksul õpime ja kogeme, ning seetõttu soovisin oma õppijatele seda võimalust pakkuda. Meetodite valikul tuli aga alati väga hoolas olla kuna grupid olid väga mitmekülgsed (vanuse, soo, päritolu, probleemide jms poolest) ning õppijad olid ka enamasti väga haprad ning mässumeelsed. Minu eesmärk oli aga, kasutades erinevaid lõbusaid õppemeetodeid tõsisema õppimisega segamini, õppimine nende jaoks atraktiivseks ning vajalikuks muuta. Mis oli aga omaette keeruline eesmärk sest peaaegu igakord ootas mind ees justkui uus grupp, kes oli uuesti esimesel astmel, sest õppijad käisid kohal kuidas kunagi (mõndasid nägingi ainult korra või kaks). Seega jõudes ühe loengu lõpuks juba grupiga meeldiva õhkkonnani siis järgmisel korral olid grupis uued liikmed ning silmnähtavalt muutis see kogu grupi taaskord kinniseks. Samuti olid neil igalühel omad õpibarjäärid, millega samuti üritasin samm sammult kuidagi tegeleda ja toeks olla. Leian, et see kogemus oli minu jaoks kõige suuremaks proovikiviks, kus pidin panema proovile väga palju andragoogilisi lähenemisi ning ülikooli aastate jooksul saadud teadmisi.

Teine, minu igapäevasesse kavasse kuuluv ettevõtmine, oli Hasselti vanglas käimine. Tunnen, et see kogemus oli minu jaoks ka kõige suurema mõjuga. Esiteks see, et mind usaldati seal nii Tabora kui vangla juhtkonna poolt nii palju, teiseks oli mu ümber ju täiesti totaalselt teine keskkond kui tavaliselt ning kolmandaks need inimesed andsid ja jagasid mulle nii paljut, mis jääb mulle ilmselt eluks ajaks meelde. Mis ma aga seal tegin? Kuna nad õppisid ikkagi Hollandi keeles ning materjalid olid ka seetõttu hollandi keelsed, siis otseselt kursusi ma nendega läbi viia ei saanud. Küll olin aga ma nende jaoks olemas muudmoodi. Näiteks oli nende jaoks väga oluline see, et nende pingutusi märgatakse ning tunnustatakse (isegi kui nad seejuures üritasid suured kivist mehemürakad olla). Seega vahest nad lihtsalt jagasidki, mida nad on õppinud ja kuhu on nad jõudnud ning seeläbi sain mina neid Marie (Tabora direktor) abil suunata kuhu nüüd edasi tuleks liikuda. Samuti jagasid nad oma muresid ja raskuseid seoses õppimisega, proovisime leida üheskoos mingeid lahendusi, et neid parandada. Kohati aga nad lihtsalt nõudsid endalt liiga palju ning pidin neile seletama, et see on täiesti okei, et nad ei suuda 3 tundi järjest ilma kõrvale kaldumata õppida. Seljuhul näiteks arutasime ja leidsime mingeid viise, kuidas aju selle 3 tunni vahel ergutada nii, et liiga palju aega kaotsi ei läheks õppimise arvelt. Ühe kinnipeetu jaoks oli õppimise juures aga väga oluliseks osaks see, et näiteks kui ta õppis ajalugu, siis et ta sai loetu mulle hiljem ümber jutustada. Minu jaoks kõige huvitavamaks osaks oli kahe vangiga nende portfoolio koostamine. Tegemist oli siis professionaalse/karjääri

portfoolioga sest kuigi neil võibolla otsest töökogemust ei olnud nii palju kui vaja oleks siis see eest oli neil väga palju elukogemust, mida portfoolio abil saab paremini esile tuua. Näiteks üks neist oli endine narkootikumite diiler ning ka ise endine heroini kasutaja. Selleks hetkeks oli ta olnud 6a puhas ning tegeles iga päevaselt enda analüüsimisega ja huvitus väga psühholoogiast. Tema soov oli vanglast vabanedes saada sõtlaste coach'iks, et aidata inimestel leida oma tee puhtaks saamise poole. Ta teadis väga täpselt, millised otsused, kunas ja miks on aidanud tal saada puhtaks ning mis aitab tal püsida puhas. Üheskoos üritasimegi leida olulisi situatsioone; jutte; teese, milleni on ta jõudnud ning muid kogemustest saadud teadmisi läbi tema portfoolio tõestada.

Veel üheks ülesandeks vanglas oli intervjuude korraldamine teatud kinnipeetudega ühe projekti tarves. Projekti eesmärk oli läbi kultuuriliste tegevuste vangide motiveerimine ning õppimise poole suunamine. Üheskoos üritasime leida erinevaid viise kuidas üldse kinnipeetuid kursuste suhtes huvi tundma panna ning mida üldse nendega teha võib (vanglas kõik materjalide jm valike tarberistade kasutamine kindlalt piiratud). Disainisime koostöös ühe kinnipeetuga ka meie projektile logo.

Eelnimetatud – inglise keele kursused ning vanglas käimine – olid kaks minu peamist ülesannet praktika perioodi jooksul. Nende hulka kuulusid aga rodu jooksvaid ülesandeid, millest olen ka rääkinud oma praktika blogis. Näiteks IRIS projektile loogilise maatriksi koostamine, õpilaste nõustamine tuleviku osas, Riias IRIS projekti esimesel partnerite kohtumise konverentsil koolituse läbiviimine ning muidugi eelnev ettevalmistus, mini-uuringu „Kool – atraktiivne koht kus õppida – 2030“ koostamine, Eesti Leader Liidu arenguprojekti kirjutamine, Tabora arendusprojekti kallal töötamine ja muud erinevad väiksemad ülesanded (nt raportite kirjutamine).

UUED TEADMISED JA KOGEMUSED

Kohanemisvõime paranemine. Belgias elades ümbritses mind täielikult uus keskkond ning kui muidu Eestis olles on sul võimalik vahepeal millegi vana ja tuttava, turvalise (mugavustsoon) juurde tagasipöörduda siis seal elades mul seda võimalust ei olnud. Kuna keskkond oli teine siis seega sellele vastavalt pidid olema minu lähenemised olukordadele teistsugused. Iga olukord oli aga mu jaoks uus ning seega pidin pidevalt millegi uuega kohanema või siis ümberkohanema. Mida aeg edasi seda kiiremini ja kergemini ma seda protsessi läbitegin/-elasin.

Ranked ning ootamatud olukorrad, millele tuli koheselt lahendus leida. See on küll osaliselt seotud kohanemisega kuid selle puhul ma rõhutaks just kiire lahenduse leidmise osa. Mitmel korral sattusin olukorda, kus olin ettevalmistunud millekski muuks või üldse mitte ettevalmistunud aga olukorrale tuli kiirelt lahendus leida. Tihti pidin ka hoidma ennast rahulikuna, et mitte mõjuda teistele osapooltele kuidagi närviliseks muutvalt. Neil hetkedel pidin väga kiirelt ümbritsevat uut infot töötleva ja leidma kogemusi minevikust, mida saaksin olukorra lahendamiseks rakendada. Iga uue juhtumiga läks taoliste situatsioonide lahenemine lihtsamaks: ma ei põdenud enam nii palju; vajaliku info kogumine ümbritsevast kujunes kiiremini; julgesin proovida lahendusi, mida algselt julgenud.

Probleemsed inimesed, keda on raske mõista ning kellele meeldib manipuleerida ning sind proovile panna. Tabora vzw sihtgrupis oli väga palju noori täiskvanuid, kes olid varasemalt kogenud negatiivseid kogemusi seoses õppimisega ning seetõttu olid nad väga kinnised ning protestivad. Samuti oli neil kombeks minu piire katsetada ja mind proovile panna, minuga manipuleerida. Alguses tundisin end sellistes olukordades ebameeldivalt ning oli raske kuidagi reageerida. Õppisin aga, et kõige paremini mõjus täiesti neutraalseks jäämine ning ei tohtinud välja näidata, et sellised üritamised mind kuidagi mõjutaks. Mõtestasin endale asja nii pidi, et mitte ei taha halba vaid nad on lihtsalt elus palju kannatanud ning üritavad end kõige eest kaitsta. Selline suhtumine aitas mul olukorraga paremini tegeleda ning kui nähti, et ma jään nendes olukordades neutraalseks ning suhtlen nendega ikka samamoodi nn sõbralikult, hinnangute vabalt edasi, siis vartsi taolised proovile panekud lõppesid ning õppijad hakkasid end ka järk-järgult avama.

Erinevate taustade ning teadmistega inimesed, keda pidi ühes grupis õpetama. Üldjuhul on näiteks keelegruppide puhul pandud grupid kokku igagi vastvalt indiviidide keeletasemele. Antud juhtul aga olid inimesed grupis väga erineva keeletasemega. Näiteks ühes grupis olid

kaks noort, kes polnud kordagi inglise keelt õppinud vaid ainult natukene omandanud seda filme vaadates või muul taolisel moel. Samas grupis aga oli ka noor, kelle üks vanematest oli inglane ning antud õppija rääkis inglise keelt üsna kõrgel tasemel. Seega tuli loenguid koostades mingi tasakaal, et madalama tasemega õppijad saaksid aru ning saaksid õppida ja samas, et kõrgema tasemega õppijat ei hakkaks loengus igav. Lahenduseks oli tihti see, et kaasasin kõrgema tasemega õppijaid loengu läbiviimisesse. Nad tundsid, et neil on minu poolt usaldatud oluline roll ning seega olid ka palju rohkem motiveeritud kaasa tegemisse. Nad aitasid raskemaid asju teistele lahti seletada ning seeläbi said oma teadmisi kinnitada. See oli mulle suureks abiks sest ma ise ju kohalikku keelt ei osanud ning seetõttu oleks mul mõningaid asju äärmiselt raske endal seletada olnud. Samuti aitas see natukene grupis austust üksteise vastu kasvatada. Oluline oli ka arvestada sellega, et grupid olid ka kultuurid poolest väga mitmekesised ning seeläbi õppisin ka erinevate kultuuriliste taustadega inimeste kohta. Näiteks oli mul üks kursus Türgi päritelu neidudega ning pidin arvestama, et tegime alati kell kaks pausi, et nad saaksid klassis palvetada. Viisime ka läbi vestlusringe, kus kõik said teistele oma kultuuri ja selle eripärasid tutvustada.

Teooritilise poole pealt puutusin esmakordselt kokku McKinsey organisatsiooni suutlikuse mudeliga, mille viisin ka läbi Eesti Leader Liidu tegevjuhi ja tegevjuhtidega, et selgitada välja Liidu arengukohti. Lugesin ka palju erinevate õppemeetodite kohta ning proovisin osasid neist ka rakendada. Kuna mu sihtgrupp oli üsna probleemne siis lugesin ka erinevaid teaduslikke artikleid õpibarjääride kohta, lugesin ka raamatud isiksustüüpide kohta (pealkirjaga: „Ma ei ole hull, ma lihtsalt pole sina“) ja muid huvitekitavaid ning antud hetkel olulistena tunduvaid psühholoogia artikkelid.

Enda kohapealt kõige suurem avastus ja õpikoht oli see, et ma usaldan inimesi liiga lihtsakäeliselt ning seetõttu tundsin tihti kuidas mind ära kasutatakse. Õppisin end rohkem väärtustama ja mõistma, et ka minul on „oma hind“. Olin algul oma teadmiste ja kogemuste osas liiga ebakindel kui praktika kogemus andis mulle kindlust, et ma saan hakkama. Samuti õppisin ka, et kuigi kõik uued võimalused on head siis pean ka kriitiliselt mõtlema, kas ma suudan võimaluse pakkujale pakkuda seda, mida ta ootab. Nüüd küsin alati endalt, kas see tegelikult jääb ka minu võimekuse piiridesse ning kas ma olen antud ajaga võimeline vajalikud uued teadmised omandama. Muidugi oli ka üheks suureks arenguks minu inglise keele oskus, kuna esimest korda oma elus pidin ma endale tegema selgeks väga suure hulga grammatika reegleid ning sain seeläbi ka panna proovile oma õpivõimekust.

Kuna praktika perioodil oli mu ümber ka üpris palju stressitekitavaid tegureid ja tundsin esimest korda elus, mida stressis oleks päriselt tähendab, siis pidin õppima ka endaga tegelema. Leidma viise, mis aitavad mul stressi vähendada ning oma toimetuleku viise muutma. Oli hea kogemus näha ja mõista kuidas ja miks ma käitun stressirohketes olukordades. Seeläbi tunnen, et edaspidi on mul kergem mitte stressi langeda või tean, mis mind aitab ning kuidas käitun kui olen stressis.

ARENGUKOHAD

Küsimus, mis jäi minu jaoks praktika ajast õhku ning millele sooviksin tulevikus lahenduse leida:

Kuidas juhtida gruppi, mis iga nädal laguneb? Tabora's ei pea õppijad kohal käima, neil on küll seaduse poolt ettekirjutatud mingi tundide arv, mis tuleb täis teha, et eksamile pääseda. Kuna aga tegemist on täiskasvanud inimestega, siis kohal käimine on täielikult nende enda vastutada. Muidugi üritatakse nendega rääkida ja seletada, miks on see oluline kuid see ei tundu neile eriti mõjuvat. Samuti käib enamik ka tööl ning seetõttu nad lihtsalt ei saagi iganädal loengutest osa võtta. Seega kui ühe loengu lõpuks juba grupp kui õpigrupp hakkab omavahel mõnusat keskonda looma siis järgmine nädal võib sind ees oodata hoopis teistsugune grupp ja uus arv inimesi. See aga lõhkus iga kord õhkkonna ning olin justkui kõigega jälle täiesti alguses. Grupi ühtekuuluvustunde tekitamine tundus minu jaoks peaaegu, et võimatu. Antud olukorras oleks aga ühtne, üksteist austav ning abistav õpigrupp äärmiselt oluline. See aitaks neil leida üksteiselt toetust ja abi, jagada muresid ning leida lahendusi, motiveerida üksteist oma õpinguid lõpuni viima jne.

Tundsin, et see ülesanne käis mul üle jõu ning jäi puudu kogemusest taolises olukorras. Grupi ühtsuse saavutamine ei olnud küll mu praktika organisatsiooni poolt ette nähtud ülesanne kuid tundsin, et see oleks oluline samm. Ma ei tea siiani, mis oleks täpselt aidanud ning kas üldse on alati kõik lahendatav? Äkki oleks mul lihtsalt rohkem aega tarvis olnud? Sest ühe grupiga toimusid silmnähtavad muutused ja nendega olin ma ka koos terve praktika perioodi. Teiste gruppide puhul aga olin nendega lühemat aega (alustasin ühe grupiga aga nende kursus lõppes praktika perioodi keskel ja siis sain uue alustava grupi jne).

KOKKUVÕTE

Olen väga tänulik iseendale, et võtsin vastu otsuse oma praktika puhul täielikult oma mugavustsoonist välja minna ning väljakutse vastuvõtta. Samuti olen tänulik oma praktika organisatsioonile, kes ei kandnud mind kätel vaid viskas kohe vette ujuma, kuid samas seejuures usaldas mind väga. Kogegin oma praktika jooksul väga palju erinevaid emotsioone – küll ebaõnnestumise hirmu ja järgmisel hetkel meeletut õnnestumise rõõmu, kui nägin, et asjad toimusid ning inimesed olid rahul. Sain panna end proovile stressirohketes olukordades ning õppida ka ennast tundma uute külgede pealt. Olin vahest väga pettunud ning tundsin, et usaldan inimesi kergekäeliselt kuid siis jällegi sain olla millegi üle väga tänulik.

Mul on väga raske oma praktikat kokkuvõtta, sest tunnen, et selle kolme kuu jooksul toimus mu elus nii palju, et ma lihtsalt ei hooma seda ära. Muidugi mõjutab ka minu praktika kogemust see, mis toimus väljaspoolt praktika aega. Kuna see, mida tegin praktikal, on mulle isiklikult väga oluline ja südamelähedane, siis muutis ka see fakt selle kogemuse minu jaoks veel suuremaks.